

Un poble, una fàbrica, un poble

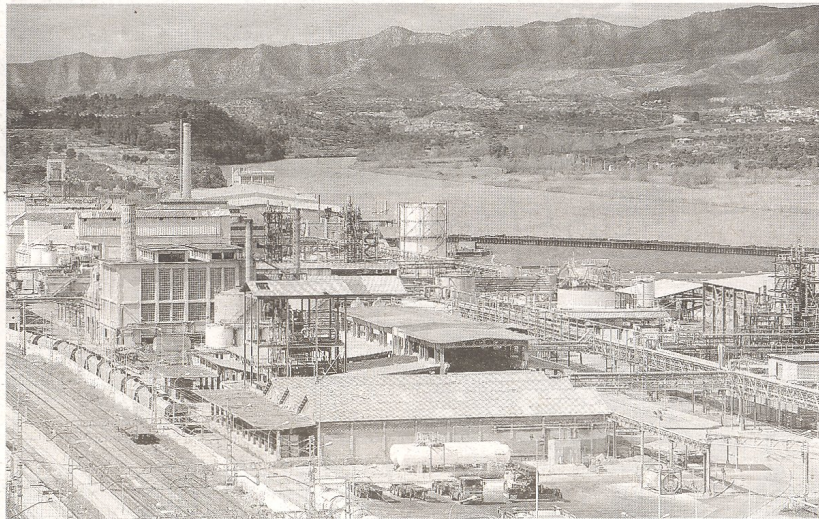
JOSEP OLIVERAS
I SAMITIER
Professor de
Geografia. URV

Aquests darrers dies els mitjans de comunicació han exposat a bastament la problemàtica de l'empresa Ercros que ha anunciat la realització d'un ERO (expedient de regulació d'ocupació) com a conseqüència de la baixada de la demanda de clor i de l'augment de les pèrdues. L'acomiadament de treballadors que l'ERO proposava per a la planta de Flix era de 156, que representava un 75% de la plantilla i afectava una part important de les famílies d'aquesta població de la Ribera d'Ebre.

El tema és en si desagradable, perquè suposa la pèrdua de llocs de treball i el que aquest fet significa per als afectats, ja que en perdre el treball en una zona on hi ha molt poques possibilitats de recol·locació, es perden recursos econòmics i també es rebaixa la consideració del treballador acomiadat, ja que, en funció de l'edat i formació, aquest pot quedar marginat de tota possibilitat de trobar una nova feina.

La qüestió és particularment greu si la població depèn gairebé exclusivament d'una sola fàbrica, unes instal·lacions que a base d'anys d'estar en funcionament el poble considera gairebé com si fossin seves, malgrat no ser-ho. La gent pensa que una empresa que porta una 'S.A.' vol dir 'societat anònima' quan, en el fons del fons, vol dir 'sense ànima', o sigui sense sentiments, perquè el que interessa només és l'eficiència per obtenir beneficis.

En el cas de Flix, on tot el poble es veu afectat per l'ERO, és lògic que es reaccioni com s'ha

fet, amb l'Ajuntament al capdavant perquè saben que salvar la fàbrica és salvar el poble i els pobles s'han de resistir a desaparèixer.

Des del punt de vista de la geografia econòmica, el cas de Flix és molt interessant, perquè és un exemple clàssic de localització industrial tradicional. Hom es pot preguntar com és que en un lloc tan allunyat d'altres plantes de producció i fins i tot dels mercats fos escollit per situar-hi una de les fàbriques que en el seu temps va ser pionera en innovació i una de les empreses químiques més importants de la Península. L'explicació rau en el fet que la Catalunya industrial de finals del segle XIX necessitava grans quantitats de clor i de sosa per a la indústria tèxtil, per blanquejar el cotó, i també per a noves aplicacions que aquests productes tenien en la naixent indústria química i farmacèutica. Igualment era

important la demanda de clorur de calci que s'utilitzava tant en la indústria alimentària com en la construcció, en la depuració de l'aigua o en la fabricació d'altres productes.

El nou procés d'obtenció de clor, sodi i calci es basava en l'electròlisi que gràcies a un corrent elèctric continu submergit en una dissolució podia separar els elements calci i sodi amb càrrega positiva de clor, que té càrrega

negativa. Per realitzar aquest procés es necessitava gran quantitat d'aigua i produir electricitat, la qual en aquella època no es podia traslladar a grans distàncies. La situació al costat del riu era per tant fonamental, tant per proveir-se d'aigua i fer electricitat, com per abocar-hi fàcilment els residus. Però també era bàsic que per Flix hi passés el ferrocarril que uneix Barcelona i la costa mediterrània amb Saragossa i Madrid, amb ramificacions cap al País Basc. En un moment en què no hi havia ni camions ni carreteres, el transport per ferrocarril era un element de primer ordre per a la localització, ja que permetia la relativa proximitat als mercats i la possibilitat d'exportació.

Pel que fa a les primeres matèries, el lloc era adient, el clorur sòdic o sal comuna podia procedir de les salines del Delta, transportada en llaüts riu amunt, la pedra de calç vindria de Faió, riu avall i també en vindria de Calafell i Bellvei via ferrocarril.

De riu amunt els llaüts també podien transportar el carbó de Mequinensa necessari per produir vapor i per fer anar la maquinària que la fàbrica necessitava.

Respecte als obrers, la mà d'obra era abundosa i barata, pagosa de secà i terra dura, que sabien que hi havia males anyades i eren molt atents i obedients al que les doctrines carlistes predicaven. Per a ells la fàbrica era la salvació en aquesta terra.

Els capitals i la tècnica vindrien d'Alemanya i de Suïssa, amb una participació de la família Mansana, els iniciadors de la indústria del gas a Catalunya. Per acabar-ho d'adobar, no hi podia mancar un polític de Madrid per aplanar camins i facilitar les coses, i en aquest cas el comte de Romanones era qui complia el paper.

La fàbrica portà prosperitat a Flix i a redós de la fàbrica sorgiren o prosperaren activitats antigues com els productors de cordes, o els fabricants d'un lleixiu que segons publicitaven fins i tot aclaria la pell a la gent de color, però la fàbrica portà també moltes incomoditats, sent la principal la dependència i subordinació als dictats de l'empresa, que en alguns casos podia frenar el desenvolupament de noves activitats.

Ara sembla que finalment els empleats acomiadats seran menys dels que en principi l'empresa considerava. Molt millor seria que Ercros emprengués noves i renovadores produccions i ampliés el seu personal de Flix, al mateix temps que es creessin altres empreses. El que no pot ser és que una societat d'aquestes característiques abandoni, deixant per tot record unes velles instal·lacions i 800.000 tones de residus tòxics.

*No pot ser que una
fàbrica deixi com a
'record' 800.000 tones
de residus tòxics*